

Muudatus 1: nitaseenide ainerühma lisamine narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirja

4.1 Sotsiaalne, sh demograafiline mõju

Mõju sihtrühm: narkootiliste ja psühhotroopsete ainete tarvitajad

Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) avaliku arvamuse ja riskikäitumise uuringu kohaselt oli 2015. aastal Eesti täiskasvanud elanikkonnast vähemalt üks kord elu jooksul mõnda narkootikumi tarvitanud ligi 20%.

2020. aasta Eesti täiskasvanud elanike tervisekäitumise uuringu tulemuste põhjal oli 16–64-aastastest vastajatest tarvitanud ilma arsti korralduseta narkootikume või psühhotroopseid retseptiravimeid viimase 12 kuu jooksul 7% ja viimase 30 päeva jooksul 6%. Illegaalseid uimasteid tarvitavad ka koolinoored: üle kolmandiku (38%) Eesti 15–16-aastastest kooliõpilastest on enda sõnul tarvitanud mõnda narkootilist ainet.

Seega võib uuringute tulemuste põhjal sihtrühma suurust hinnata keskmiseks.

Mõju ulatus, avaldumise sagedus ja ebasoovitavate mõjude risk

Eesti paistab Euroopa Liidus silma keskmisest suurema narkootikumide tarvitamise sagedusega 15–16-aastaste kooliõpilaste seas.

Kuni 2018. aastani oli Eesti narkootikumide üledoosiga seotud surmade poolest Euroopa Liidus esimesel kohal.

Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirja nitaseenide ainerühma lisamise eesmärk on piirata nende laiemat levikut ja kättesaadavust, kuna need võivad kujutada tõsist ohtu rahva tervisele. Nitaseenidel puudub teadaolevalt meditsiiniline kasutusala ning nende tarvitamine võib põhjustada tõsiseid tervisekahjustusi ja surmajuhtumeid.

Tervise Arengu Instituudi andmete kohaselt suurenes 2022. aastal hüppeliselt narkootikumide üledoosist tingitud surmajuhtude arv ning 2023. aasta jaanuaris avaldatud info kohaselt oli 79-st narkootikumide üledoosist põhjustatud surmajuhust 38% seotud sünteetiliste opioididega, täpsemalt nitaseenide ainerühmaga. Viimati nimetatutest suurem osa (22) oli seotud protonitaseeni tarvitamisega, kuid seitsmel juhul metonitaseeni ja kuuel korral isotonitaseeni tarvitamisega. TAI hinnangul on praegu teadaolevast 2023. aasta 90 narkootikumide üledoosist põhjustatud surmajuhust rohkem kui 50% seotud sünteetiliste opioididega, täpsemalt nitaseenide ainerühmaga. Sarnaselt aastaga 2022 on neist esikohal protonitaseeni tarvitamine, kuid sellele järgneb metonitaseeni tarvitamine. Viimati nimetatul puhul võib täheldada, et praeguse seisuga on selle tarvitamise arv võrreldes 2022. aastaga oluliselt suurenenud (kasv 7-lt 24-le). Nendele on lisandunud veel kaks N-desetüülisotonitaseeni tarvitamist. Üleannustamisest tingitud suremuse riski suurendab oluliselt teiste uimastite samaaegne tarvitamine.

Kuigi kõikidest surmajuhtudest Eestis moodustavad nitaseenide alarühma kuuluvate ainete tarvitamisest tingitud surmad väikese osa (mõju avaldumise sagedus väike), siis arvesse võttes kui suure osa selle aasta narkootikumide üledoosist põhjustatud surmajuhtudest on põhjustatud nitaseenide alarühma kuuluvate ainete tarvitamisest ning kui palju on see juba võrreldes eelmise aastaga kasvanud, võib mõju ulatust ja mõju avaldumise sagedust siiski hinnata keskmiseks. Ebasoovitavate mõjude risk on loetletud ainete lisamisel keelatud ainete nimekirja väike, kuna praeguste andmete põhjal ei ole neil ainetel meditsiinilist kasutusala.